

gyümölcsökét szolgáltató magcsemete várható; míg ha állandóan csak 2 nemes-faj virágpóra keveredhetett egymással, az olyan helyekről származó magvak, a szülékétől ugyan elütő, de ép oly nemes gyümölcsöt hozó csemeteket fognak szolgáltanni.

A szőlő magvaira is teljesen illik tehát az, amit a gyümölcsfák magvaira nézve eddig tapasztaltunk: némelyikből teljesen a szülőéhez hasonló, némelyikből annál még nemesebb, nagy részéből azonban csak igen silyány, a vadfához hasonló gyümölcsököt termő egyének fejlenek eleinte, de a melyek azért nem kevésbé használhatók, mivel a nemesen maradt testvér vagy szüle ágaival beoltva, szintén nemes törzs életerős alanyává válhatnak. Sőt a Tulasne, francia birtokos tapasztalata után, — mely szerint ha a vad gyümölcsöt hozó, de nemes magról kelt csemetének főgyökerét többször megkurtítatjuk, és táplálékban eléggé dús talajba helyezzük, 3—4 év múlva szintén nemes gyümölcsöt fog az teremni, — az a lehetőség sincs kizárva, hogy a magcsemetek ezen kezelés által minden-beoltás nélkül is nemes gyümölcsöt fognak hozni.

A természetes tenyésztés-mód tehát a szőlőnél is csak az, a mi a többi gyümölcsfajoknál: t. i. *a magról nevelt* egyéneket, ha jó gyümölcsöt hoznak, változatlanul meg kell hagyni, ha pedig

elkorcsosodtak, a kedvelt fajok rügyeivel beoltani. Valószínű, hogy ezen az úton a szőlőnek nem csak a fillokszéra ellen való mentessége, hanem erőteljeségével együtt mostanában sokat emlegetett termékletlensége is kedvező változáson megy keresztül; és valószínű, hogy e változás legalább is olynemű lesz, mely bőven megtéríti az ily fáradságosabb tenyésztés-módra fordított költségeket.

A magvetés körüli gyakorlati eljárást illetőleg legczélszerűbb a lehető legtovább a tőkén hagyott fűtőket a fagy beállta előtt, a vessző egy részével együtt lemetszeni, és szellős, enyhe, világos helyen a rothadástól óva, ha lehet, tavaszig eltartani, s az enyhe napok bekövetkeztével aztán a magvakat virág-cserépben fél hüvelyk mélyen jó trágyás földbe helyezve, napos helyre tenni. Lehet különben az ősszel kiszedett magvakat a pincze talaján föld alá takarva is eltartani tavaszig, a mikor aztán meleg ágyba üvegfedő alá is elvethetők. A magvak, ha a fagytól eléggé meg voltak óva, júniusban rendszeren kikelnek, s őszere már néha 1 láb magasra is felnyúlnak. A csemeteket aztán télire fagytól mentesítjük, a következő tavaszon gyökereiket megrövidítjük, és új helyre telepítjük; ha azután kellőleg megerősödtek, lassanként metszés alá kerülnek.

DAPSY LÁSZLÓ.

IX. AZ ÁLLATI MAGNETISMUSRÓL.*

Kla zomen éi Anaxagoras z pantheista bölcselkedő volt, ki azt tanította, hogy a világ, mint egész, öröktől fogva van és örökké lesz; továbbá semmi se történt és történik isteni csodák vagy végzetesség által, hanem minden természetes erők befolyása alatt megy véghez. Ezen erők összegét ké-

* E Közlönyben a latin-görög műszókat rendszeren magyar képzőkkel és magyar ortográfiaival szokjuk ugyan írni, de ez alkalommal, minthogy ez még most nyílt kérdés, t. munkatársunk írásmódját meghagytuk.

SZERK.

pezi az értelem (*νοῦς*), a világszellem, mely légnemű valami, a mindenségben el van terjedve, s keresztül hatol az anyag, a testek részei közt, azok tulajdonságait meghatározza, parancsol nekik és lélekkel ruházva fel őket, teszi az életet, a mozgást és gondolatot. Ez az értelem a testekből visszavonható a nagy mindenséghez, miáltal álmodhat elő, s érintkezésben az egészszel, elragadtatásba hozhatja az embert s megláthatja a jövőndőt. A világszellemből sok van felhalmozva a

mágneskőben meg a borostyánkőben. Thalesz akként vélekedett, hogy ezek mindegyikének lelke van, mert mozgató erővel bírnak.

Ezen bölcselkedés eredetileg az egyiptomi meg a hindu gondolkodás szüleménye, melyet a hellén élénk képzelet tetszetős alakba öltöztetett. Ez az állati magnetismus alapja, melynek kiinduló pontját nem természettudományi vizsgálat, hanem abstract bölcséleti művelet képezi.

Anaxagorasz okoskodását átvette a római bölcsélet, mely a testekben jelenlevő lelket értelmesnek s emellett anyagnak tekinti; ez pedig oly könnyű, hogy a sűrű levegőn át fel, az égbe szállhat s a világszellemmel (fluidum universale, spiritus universalis) egyesül. Cicero szerint erő az, mely mozog és a testekben mindenfelé el van terjedve, ezeknek életet adva. Virgilius ekként fejezi ki magát: „mens agitat molem“.

Már a régi korban találkoztak olyanok, kik bizonyos testi állapotoknak saját hasznukra kizsákmányolása végett, a bölcselkedők okoskodásait felhasználták. Így Apulejus említést tesz Apológiájában Nigidius nevű emberről, ki gyermekeket varázsolt meg. Apulejus azt mondja, hogy a lélek, különösen a gyermek lelke varázslatok által megigézhető vagy illatok által elmámorosítható, és olyan kábulatba jut, melyben e világ dolgait nem érzi s az anyagi érzéseket elfelejti és saját halhatatlan, tulajdonképeni isteni természetének vissza van adva, mely álmában a jövődőt megláthatja.

A renaissance korában, midőn a magnetismus physikai tulajdonságaival behatóbban kezdettek foglalkozni, élt Paracelsus, aki Galenus orvosi tekintélyét romba döntötte, s Anaxagorasz-hoz hasonló pantheista lévén, erre a bölcséleti rendszerre alapította orvoslati tanát, benne a magnetikus ismereteket az emberre ferdén alkalmazva. Szerinte az ember magnetikus

vonzódással viseltetik a világszellem (fluidum siderale) irányában, melyet magához húz, miáltal a gondolat és a belső világosság származik. A testbe jutott szellem egy része mindig visszamegy, azonban ismét új jön helyébe. Ilyen módon az emberben mindenkor van magnetismus, még pedig két sark szerint szétesztva. Azon összeköttetésnél fogva pedig, mely az emberben levő magnetismus és a világszellem közt van, magnetikus úton távolban is lehet gyógyításokat eszközölni. A vasat, mely a húsba ment, alkalmas keñőcscsel megérintve, a távolban levő ember sebé beheged. Ilyen csodálatos gyógyításokat csinált Goelenius, van Helmont, Burgraave stb. Fludd R. azután tovább fejlesztve Paracelsus tanát, azt mondotta, hogy az emberben a magnetismus sarkai jobb- és baloldalt állanak, nevezetesen a déli sark középpontja a májban van.

Legregényesebb volt Wirdig tana, ki a világot szellemek legióival népesítette meg, melyek közül némelyek anyagból állottak, míg mások anyagtalanok voltak; továbbá mind egyik osztálybeliek között találkoztak olyanok, kik egymással egyesülni törekeshnek, míg mások egymástól távozni akarnak. Az előbbi a magnetikus sympathismus (rokonszenv), míg az utóbbi a magnetikus antipatheismus (ellenszenv). A sympathikus gyógyító-móddal úgy közelben mint távolban segíthetünk a betegnek; mert az egész világ magnetikus, s mind az, a mi van, magnetismusból áll és ebben létezik; az ég alatt az összes események magnetismus által történnek, ez tartja fenn az életet, valamint minden dolog ennek befolyása következtében megveszendőbe. Borel P. és Santanelli a sympathikus gyógyításnak szintén hívei voltak, s physikai úton iparkodtak mozgásba hozni azon fluidumot, mely a világosság és a szellő által elterjed mindenfelé, s a testre távolban is oly jótékony hatást gyakorol mint miként az érzéki benyomások a gondolatra

befolyanak. Maxwell szerint pedig a világ életszelleme finom fluidum, és katóptrikus mint a világosság, s idestova mozogva, majd az égből száll alá, majd ide emelkedik felfelé. Ez tartja fenn úgy a lelkes mint a lelketlen testeket azon állapotban, melyben azok vannak, s így azok létezése és tökéletessége ettől függ. Az embernek pedig hatalmában van az életszellemet megragadni, bizonyos testekben összpontosítani s az utóbbiak közvetítése által felebarátaira, nevezetesen ezeknek úgy testére, mint értelmére, érzéseire és akarására hatni, még bizonyos távolban is. Ha pedig az emberben levő életszellemet erősítjük, sokszorozzuk, meg újjáalakítjuk, azt minden betegségéből gyógyíthatjuk, — általános orvos-szer az.

Ily módon jött szokásba, hogy az emberek magukkal gyűrűket, gyöngy-sorokat, nyaklánczokat, zacskókat és más talizmánokat hordoztak, melyeknek nemcsak a betegségek ellen védelmezés volt feladatuk, hanem még a távolban közlekedés csodálatos eszközeinek is tekintették azokat. Így ha hozzájuk ért valaki, ennek fluiduma bennök maradt, s ha az illetőnek baja esett, ezt még a távolban is megmutatta.

A világszellemet végtére általánosan magnetikusnak tartották, s ezenkívül felvették, hogy az különböző fluidumokból áll. Kircher Athanasius, fuldai jezsuita atya ezek után akként vélekedett, hogy a különböző testeknek más és más magnetismusuk van, és azt, mely a lelkes állatokban van, állati magnetismusnak (magnetismus animalis) nevezte. Ő tőle jelent meg 1646-ban „Ars magna lucis et umbrae“ munka, melynek II. könyvében (154. l.) leírja és lerajzolja a nagyhirű kísérletet a tyúkkal és a krétavonallal. Ezt akként vitte véghez, hogy a tyúk lábait először keskeny szalaggal összekötötte, s miután a földre tett állat nyugodt lett, mindkét oldalt, a szemtől kiindulva, haránt irányban fehér krétavonalat húzott; ha ez megtörtént, a

tyúk kötelékét feloldotta; midőn a tyúk, az noha egészen szabad volt, mozdulatlanul helyben maradt még akkor is, ha Kircher atya fel akarta riasztani. Kircher ezen kísérlete valóság, és akármikor ismételtető; téves volt azonban az eredmény értelmezése. Kircher ugyanis akként okoskodott, hogy a tyúkoknál a képzelődés nagyon élénk, minélfogva azt hiszik, hogy a krétavonal a szemtől jobbra balra a szalag, mely lábukat lekötve tartja, és veszteg maradnak még akkor is, midőn már a kötelék onnét eltávolított. E felfogás téves volta kimutatható azáltal, hogy a tyúkot, lábai összeszorítása nélkül is mozdulatlaná tehetjük, ha kezünkkel egy ideig erősen tartjuk; sőt a kréta vonalat szintén elhagyhatjuk, ha nyakát kinyujtva, a fejével együtt gyengéden lefelé nyomjuk. Korunkban Czermaknak sikerült azon kísérletet, melyet ma nem magnetikus, hanem hypnotikus tünetnyeknek neveznek, tyúkokon kívül még kácsákon, ludakon, pulykákön, félének hattyún és más madarakon ismételni. Az édesvízi rák hypnotikus lesz, ha függélyesen fejére állítjuk, úgy, hogy orrtüskéje és befelé fordított ollói támasztó pontokul szolgáljanak. A rákoknak hypnotikussá tevésére a szokásos magnetizáló vonások a farktól a fej felé nem szükségesek.

Czermak a hypnotikus (állati magnetikus) tüneteket abból iparkodik megfejteni, hogy az érzékekre s általában az idegrendszerre történő benyomások által, milyen például az állatok erőszakos letartása, nyakuk és fejök kinyujtása, a krétavonalak a szem előtt stb. kimerülés következik be, ami álomszerű állapotra vezet. Minthogy pedig a különböző egyének, sőt ugyanazon egyének is különböző időkben és körülmények között a kimerülésre nem egyenlő mértékben hajlandók, a hypnotikus tünetek majd könnyebben, majd nehezebben, vagy épen nem következnek be. Nyilvánvaló, hogy az agyvelőnek a benyomások irányában fogé-

konynak kell lenni; ez a fogékonyság pedig nem egyenlő.*

Hogy a hypnotizáló behatások irányában az emberek is különbözőképen viselik magukat, azt J. Esdaile** kísérleteisziintén mutatják. Abban az időben ugyanis, midőn még a sebészeti műtételek alkalmával az aethert és a chloroformot nem használták (1847—1849), továbbá azok elterjedése kezdetén, hogy az alkalmazásukkal járó esetleges veszélyt kikerülhessék, az elaltatás különböző módjait próbálták meg. Esdaile Calcuttában a mesmerismussal téve kísérleteket, mely az állati magnetismus egyik neve és nem egyéb annál, amit ma hypnotismusnak nevezünk: ezzel iparkodott a betegeket elbódítani, kiken azután sebészeti műtételeket végzett. A beteg elhomályosított szobában feküdt s az ágyfejnél fekete szolgálta állott, ki előre hajolva, a betegnek erősen szeme közé nézett. Ezzel egy időben a beteg arcán és mellén simogató mozgások történtek. Ilyen eljárás mellett a hinduk elég könnyen mélyen elaludtak, míg az európaiak e hatásnak inkább ellenállottak. Ezek és más hasonló eredmények nagy figyelmet keltettek, s a párisi kórházakban is történtek a hypnotismussal altató kísérletek, melyek ideges természetű nőknél leginkább sikerültek, valamint férfiakon sem maradtak mindenkori sikertelenek. Az idevonatkozó kísérleteket azután abbahagyták, mint-hogy az említett orvosszerek biztos hatása mellett a bizonytalan hypnotismus feleslegessé vált.

Akkor azonban, midőn az orvosokat a magnetismus, illetőleg a hypnotismus már nem érdekelte, vándorló szemfényvesztők és spiritisták a hypnotikus tüneteket saját céljaikra kizsákmányolták. Ezekkel szemközt lépett fel Czermak fenntebb említett felvilágosító kísérleteivel, mi mellett

* Gesammelte Schriften von J. N. Czermak. I. és II. köt. Lipcse, 1879.

** Natural and Mesmeric Clairvoyance. London, 1852.

említetlenül nem hagyhatjuk W. Preyer vizsgálatait sem,* melyek szerint ijedésszerű (kataplegicus) állapot az, mely a hypnotikus jelenségeket előidézi. Ez sokszor igaz lehet, hanem akárhány oly eset van, midőn a hypnotikus tünetemény előidézésében egyáltalában nem szerepel, mint ezt a magnetizálók következő mutatója is bizonyítja.

Ha valaki egyenesen áll, s hüvelykujjunkat annak hátához, vagy testének más részéhez szorítjuk, egy idő múlva részletes kábultság következik be, midőn a kísérlet alatt álló személy mindazon mozgásokat követi, melyeket véghez viszünk. Ezen kísérlet leginkább olyan embereken sikerül, kik szórakozottak. Wundt tr. a mondottakat abból igyekszik megfejtetni, hogy midőn egyenes helyzetben valamely ellenálló testhez támaszkodunk, önkéntelenül hajlandók vagyunk ennek nemcsak engedni, hanem egyszersmind ezt követni is, s az innét következő mozgásokat csak nagy akaraterővel küzdhetjük le. Ezek után Wundt a hypnotikus (úgynevezett állati magnetikus) tüneteket az akarat megakadályozott működéséből származtatja, mely véleményével azonban a dolog mibenlétét ép oly kevésbé fejt meg, mint ezt mások eddigelé meg nem fejtették. Az akarat akadályozva van a kábultságban általában véve, így a borszeszes mámorban, nemkülönben az ópiumos, aetheres, chloroformos bódulat stb. alkalmával, úgy hogy az a hypnotismusnak nem saját tünete; ezenfelül pedig kérdezhetjük, hogy mi okozza az akarat akadályozást? —

Midőn majdnem egy század előtt Mesmer** magnetikus gyógyításaival nagy zajt ütött, a francia tudományos akadémia az állati magnetismus lényegének megvizsgálása végett bizottságot küldött ki, melynek többek közt tagja volt Lavoisier meg Franklin Benjamine. A bizottság kísérleteihez

* Die Kataplexie und der thierische Hypnotismus. Jena, 1878.

** Dictionnaire encyclopédique des sciences médicales. Paris, 1873. VII. Mesmérisme.

úgynevezett fogékony személyeket választott ki, milyeneket a magnetizálók szoktak használni, s rajtuk a kísérlet mindenkor sikerült, valahányszor azok hitték, hogy magnetizáltaknak. Így, midőn abban a hitben voltak, hogy a szőnyegfal mögött (itten valóságban nemlevő) magnetizáló van és hat reájuk, magnetikusokká (hypnotikusokká) lettek; midőn pedig a fogékony embereken a magnetizáló műveletek valóban végrehajtottak de erről az illetőknek tudomásuk nem volt, magnetikusokká (hypnotikusokká) nem lettek. Ezek után a francia akadémia úgy vélekedett, hogy az állati magnetismus (hypnotismus) előidézésében csupán a képzelődő erő működik, mely azonban csodálatos módon nyilvánulhat.* E vélemény nagyon hasonló Kircher atya nézetéhez, s csak azon kérdés marad megfejtetlenül, hogy mi okozhatja a képzelődő erő oly feltűnő működését.

Felettből érdekesek azon kísérletek, melyeket Charcot, párisi tnr. a Salpêtrière kórházban hystériában (ideges betegségben) szenvedő nőknél tesz. Egy ilyen nőre erősen rátekintve, csak mondja neki, hogy nézzen rá, és a beteg villámgyorsan eszméletlen lesz s tagjai elernyednek; az izomidegek és az izmok ingerelhetősége azonban fokozottá válik, úgy hogy valamely felületesen fekvő ideg táján a bőr izgatásakor az illető izmok összehúzódnak. Ha ezt közvetlenül az izmok felett teszszük, hasonló az eredmény. Ekként például, ha a hypnotikussá vált nőn az arcideg fekvésének megfelelőleg a bőrt pálczikával megérintjük, vagy dörzsöljük, az arcizmok rángatózni kezdenek, majd görcsösen összehúzódnak, emellett pedig a felső szempilla remeg és a szemtekék izgatottan mozognak. Az izmok érintésekor az eredmény ugyanaz. A kar, vagy a test más részén szintén idéz-

* Dr. E. Sierke. Schwärmer und Schwindler zu Ende des 18. Jahrhunderts. Lipsce, 1874.

hetünk elő ilyen összehúzóásokat, ha az illető helyre mágnest tartunk; a létrejött görcsök pedig megszűnnek, ha a mágnest a test más részére helyezzük, midőn azután az összehúzó-dás itt következik be. A beteg kiáltásra felébred.

Charcot tnr. hysterikus nő szeme elé elektrikus fényt tart, és a nő eszméletlenné lesz, és tagjai minden helyzetbe tehetők, mely physikailag lehetséges, szóval a beteg kataleptikussá válik. Az arcznak nevető, vagy tragikus kifejezés adható azon állapot szerint, melyben a beteg a katalepszia bekövetkezésekor volt. Amint azután az elektrikus fényt eloltatik, a beteg kiált, hypnotikussá lesz, s görcsök lépnek fel. Most fényt tartva a szeme elé, a kataleptikus állapot újra bekövetkezik, és a beteg szembe fúvás után felébred. Ha Charcot a hypnotismusban levő nőnek csak a félszemét világítja meg elektrikus fényvel, akkor csupán ezen az oldal lesz kataleptikus, míg a másik hypnotikus marad.

Ezenkívül Charcot tnr. oly módon is idézett elő katalepsiát, hogy a hysterikus nőt rezonáló lapra ültette s a hangvillát rezgésbe hozta. A rezgés megszűntekor a beteg hypnotikussá lett, mely állapotot a hangvilla rezgertetése által kataleptikus állapotba vihetett vissza. Arczba fúváskor a beteg felébredt.

A hypnotikus nőekkel a legkülönbözőbb dolgok vitethetők véghez, melyek physikailag lehetségesek.

A vázolt kísérletek Charcot tnr. tapasztalatai szerint a beteg nőkre szembeszökő káros hatást nem gyakorolnak*.

Az ismerteket egybefoglalva, az emberben és állatokban magnetismus nincs, s ennek megfelelőleg az állati magnetismus, mely — mint már legegő mondottuk — téves eszméken alapuló okoskodások útján keletkezett és a valóságban nincsen meg; vannak azonban

* „Orvosi Hetilap“ 1880, 8. sz.

úgy physiológiai, mint pathológiai tekintetben felettebb fontos tények (a hypnotikus tünetek) melyekre a szakemberek — mint ezt Heidenhain, breszlai tr. igen helyesen megjegyzi* — eddigelé nem fordítottak kellő figyelmet, s kívánunk kell, hogy ezután másképp legyen. Az embert tekintve, a hypnotismus nem álm, s nem tartozik a rendes lét körébe, hanem beteges állapot, mely nem tanulatlan emberek kezébe való, hogy azzal színházakban nyereszedést üzzenek. Az emberiesség a hypno-

* Der sogenannte thierische Magnetismus. Lippse, Breitkopf & Haertel, 1880.

tikus személyeknek belépti díjak mellett mutatványokra felhasználását oly kevésbé tűrheti el, mint nem engedheti meg, hogy a színpadokon elmebetegek ugránozásait s ezek másnemű cselekedeteit bemutassák. Azok, a kik a hypnotismussal üzérkedni akarnak, mutassák be mesterségeiket akként, mint ezt Hindosztánban B u n i dsadugar (állatszeliidítő) teszi, ki merev rátekintéssel kígyót altat el, a vérebet pedig rohanásában ugyanakként megállítja, s azután dalt dúdolván, magával mindenfelé elviszi.

B. K.

X. AZ ÁLLATVILÁGBAN FELMERÜLŐ IDŐSZAKOS TÜNEMÉNYEKRŐL.

— Felhívás rendes megfigyelésekre. —

A legérdekesebb és legnagyobb-szerű változásokat, a melyekkel a szerves lények körében találkozunk, a különböző évszakok meteorológiai viszonyai idézik elő. Ezek a nagyszerű változások oly pontossággal és oly szabályszerűséggel következnek egymás után, mint akár csak az inga lengésének vagy a föld forgásának egyes fázisai. A szerves élet évről évre folytonosan hullámzik s az egyes évszakok szerint, hol minimumát, hol maximumát éri el. A mi földövrünkön a minimum, mint tudjuk, a téli, a maximum a nyári hónapokra szokott esni. Télen a szerves természet szünetel és pihenő álmát aluszsa. Minél inkább enyhül azonban a zord időjárás, annál erősebben kezd az élet mindenfelé lüktetni, a tevékenység úgy az állat-, mint a növényvilágban mindinkább fokozódik s újult erővel indulnak meg a táplálkozás, szaporodás és fajfenntartás fontosnál fontosabb életműködései.

Az a tudomány, a mely mindezeket az időszaki tüneteket nyomról nyomra követi és azoknak az időjárási viszonyokkal való összefüggését tanulmányozza, a *phaenológia*. A phaenológia,

ép úgy mint a meteorológia, csak az újabb kor szülötte. Első alapjait kevesebb mint egy félszázad előtt vetették meg; de azért most már mindamellet európaszerte, sőt még Észak-Amerikában is virágzik. Igaz, hogy ez a virágzása kissé egyoldalú. A növények általában könnyebben levén megfigyelhetők, a növényfejlődési tünetények csaknem mindenütt nagyobb figyelemben részesülnek, az állatvilág észlelése pedig e mellett inkább háttérbe szorul.

Így van az mi nálunk is.

Hazánkban a rendszeres phaenológiai megfigyelések kiváltképen F r i t s c h K á r o l y-nak, a phaenológia egyik megteremtőjének buzgólkodására már 1851-ben indultak meg. A fősúlyt már akkor is leginkább a növényvilág jelenségeire fektették; de azért az állattani megfigyeléseket sem hanyagolták el egészen hanem, bár csekélyebb mértékben, de mégis folytatták. A meteorológiai és földmágnességi m. k. központi intézet felállításával 1871-ben a viszonyok az állatphaenológiára nézve kedvezőtlenebbül alakultak. Mert míg Dr. Staub Mór tanár ernyedetlen fárado-

Creative Commons License Deed

Nevezd meg! - Így add tovább! 3.0 Unported (CC BY-SA 3.0)

Ez a [Legal Code \(Jogi változat, vagyis a teljes licenc\)](#) szövegének közérthető nyelven megfogalmazott kivonata.

[Figyelmeztetés](#)

A következőket teheted a művel:

szabadon másolhatod, terjesztheted, bemutathatod és előadhatod a művet

származékos műveket (feldolgozásokat) hozhatsz létre

kereskedelmi célra is felhasználhatod a művet

Az alábbi feltételekkel:

Nevezd meg! — A szerző vagy a jogosult által meghatározott módon fel kell tüntetned a műhöz kapcsolódó információkat (pl. a szerző nevét vagy álnévét, a Mű címét).

Így add tovább! — Ha megváltoztatod, átalakítod, feldolgozod ezt a művet, az így létrejött alkotást csak a jelenlegivel megegyező licenc alatt terjesztheted.

Az alábbiak figyelembevételével:

Engedély — A szerzői jogok tulajdonosának engedélyével bármelyik fenti feltételtől [eltérhetsz](#).

Közkinccs — Where the work or any of its elements is in the [public domain](#) under applicable law, that status is in no way affected by the license.

Más jogok — A következő jogokat a licenc semmiben nem befolyásolja:

- Your fair dealing or [fair use](#) rights, or other applicable copyright exceptions and limitations;
- A szerző [személyhez fűződő](#) jogai
- Más személyeknek a művet vagy a mű használatát érintő jogai, mint például a [személyiségi jogok](#) vagy az adatvédelmi jogok.

- **Jelzés** — Bármilyen felhasználás vagy terjesztés esetén egyértelműen jelezned kell mások felé ezen mű licencfeltételeit.